

Zrównoważone zamówienia publiczne

Kielce, 2018

Fundusze
Europejskie
Program Regionalny

Rzeczpospolita
Polska

WOJEWÓDZTWO
ŚWIĘTOKRZYSKIE

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Świętokrzyska Ekonomia Społeczna – projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego
w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Świętokrzyskiego na lata 2014-2020

Spis treści

WSTĘP.....	3
SPOŁECZNIE ODPOWIEDZIALNE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE	4
KLAUZULE SPOŁECZNE.....	5
Art. 22 ust. 2 ustawy Pzp – zamówienie zastrzeżone.....	5
Art. 138p ustawy Pzp – dodatkowy reżim zamówień zastrzeżonych.....	15
Art. 29 ust. 3a ustawy Pzp	17
Art. 29 ust. 4 ustawy Pzp	19
Art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych – zastrzeżenie w zamówieniu	25
ASPEKTY SPOŁECZNE	26
PRZYDATNE PUBLIKACJE.....	31
Załącznik Nr 1 Usługi społeczne	33

WSTĘP

Zrównoważone zamówienia publiczne to termin określający taki sposób organizacji postępowań o udzielenie zamówienia publicznego, który uwzględnia aspekty środowiskowe lub społeczne, co przekłada się na charakter udzielanego zamówienia, przy jednoczesnym zapewnieniu celowego, racjonalnego i oszczędnego wydatkowania środków publicznych. W pojęciu tym mieszczą się m.in. społeczne czy inaczej – społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne.

Społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne niosą wiele korzyści, m.in. zwiększenie efektywności wydatków publicznych (zamówienia i tak trzeba udzielić, więc dlaczego nie udzielić go z zyskiem społecznym?), tworzenie miejsc pracy dla osób w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy, wsparcie podmiotów zatrudniających osoby z niepełnosprawnościami, wsparcie sektora ekonomii społecznej czy zmniejszenie środków na pomoc społeczną i szeroko pojęty rozwój lokalny.

Należy podkreślić, iż klauzule społeczne i aspekty społeczne mogą być uwzględniane także w zamówieniach poniżej 30 tys. euro i w zamówieniach na usługi społeczne.

W 2016 roku w województwie świętokrzyskim 26 samorządów zastosowało klauzule społeczne w zamówieniach publicznych, w tym:

- art. 22 ust. 2 ustawy Pzp (zastrzeżenie przez zamawiającego możliwości udziału w postępowaniu wyłącznie dla podmiotów, w których ponad 50% zatrudnionych pracowników stanowią osoby niepełnosprawne – przed nowelizacją ustawy Pzp) – 1 (powiat kielecki), po nowelizacji ustawy - Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej;
- art.29 ust. 3a ustawy Pzp (Zamawiający określa w opisie przedmiotu zamówienia na usługi lub roboty budowlane wymagania zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w art. 22 § 1 ustawy Kodeks pracy) – 21 (powiaty: kazimierski, kielecki, konecki, ostrowiecki; gminy: Busko-Zdrój, Chęciny, Sitkówka-Nowiny, Słupia (konecka), Ćmielów, Kunów, Michałów, Samborzec, Skarżysko-Kamienna, Starachowice, Staszów, m. Kielce, Nagłowice, Górnio, Łągów, Morawica, Krasocin);
- art. 29 ust. 4 ustawy Pzp (określenie w opisie przedmiotu zamówienia wymagań związanych z realizacją zamówienia, które mogą obejmować aspekty gospodarcze, środowiskowe, społeczne, związane z innowacyjnością lub zatrudnieniem, w szczególności dotyczące zatrudnienia osób bezrobotnych, młodocianych, niepełnosprawnych i innych, o których mowa w ustawie o zatrudnieniu socjalnym) – 4 (powiat opatowski, gminy: Oksa, Bałtów, Staszów).

5 jednostek samorządu terytorialnego zastosowało także aspekty społeczne: ograniczenie możliwości złożenia ofert do podmiotów ekonomii społecznej (powiat kielecki), pozacenowe kryteria ofert: zobowiązanie wykonawcy do zatrudnienia osób na podstawie umowy o pracę – w przypadku usług pocztowych (powiat ostrowiecki i sandomierski), funkcjonalność: produkt lub usługa są dostępne dla osób niepełnosprawnych (m. Kielce, gmina Samborzec, ROPS - UMWŚ); zastosowanie kryterium odwołującego się do określonego oznakowania (ROPS – UMWŚ), kryterium podmiotowe - podmiot ekonomii społecznej (ROPS – UMWŚ).

Badania przeprowadzone przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego pokazują, iż głównymi barierami w niestosowaniu klauzul społecznych i aspektów społecznych w zamówieniach publicznych jest brak wiedzy na temat istnienia klauzul, brak świadomości korzyści płynących z ich zastosowania, brak wiedzy i umiejętności w stosowaniu klauzul w przetargach czy obawa przed wdrażaniem nowego, niesprawdzonego rozwiązania. Dlatego też wychodząc naprzeciw obawom powstał poradnik¹, który pozwoli na przybliżenie tematyki społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych i „oswojenie” tego narzędzia.

SPOŁECZNIE ODPOWIEDZIALNE ZAMÓWIENIA PUBLICZNE

Społecznie Odpowiedzialne Zamówienia Publiczne² odnoszą się do etapów zamówień publicznych, które uwzględniają jeden lub kilka następujących aspektów:

- promocja godnej pracy,
- poszanowanie praw człowieka i prawa pracy,
- wsparcie społecznego włączenia (w tym osób niepełnosprawnych)
- ekonomia społeczna i MŚP,
- promocja równych szans oraz zasady „dostępny i przeznaczony dla wszystkich”,
- włączenie zrównoważonych kryteriów wraz z uwzględnieniem kwestii uczciwego i etycznego handlu

przy poszanowaniu zasad traktatowych i dyrektyw w sprawie zamówień publicznych.

Właściwe przepisy w prawie polskim zostały wprowadzone już w 2009 roku; nowelizacja ustawy Prawo zamówień publicznych w 2016 roku to m.in. rezultat implementacji dyrektyw unijnych dotyczących rozszerzenia możliwości stosowania aspektów społecznych w zamówieniach publicznych.

¹ Poradnik przygotowano w oparciu o publikacje Urzędu Zamówień Publicznych.

² Podręcznik KE „Buying Social”.

Aspekty społeczne to elementy, jakie ze względu na realizację szczególnych potrzeb społecznych mogą być uwzględniane na poszczególnych etapach procesu udzielenia zamówienia publicznego, poczynając od możliwości istniejących przy definiowaniu przedmiotu zamówienia, możliwości zastrzeżenia zamówienia dla określonych podmiotów, poprzez elementy społeczne, jakie mogą być brane pod uwagę przy określaniu podmiotowych kryteriów dyskwalifikacji oferentów oraz kryteriów zdolności technicznej, definiowaniu pozacenowych kryteriów oceny ofert czy badaniu ofert pod względem rażąco niskiej ceny, aż po uwzględnianie warunków społecznych w dodatkowych warunkach realizacji zamówienia. Przyjęto się, że jest to **pojęcie szersze niż „klauzule społeczne” rozumiane jako przepisy artykułu 22 ust. 2, 29 ust. 3a oraz 29 ust. 4 ustawy Pzp**. Zatem można powiedzieć, że w polskim prawie są 3 klauzule społeczne oraz dodatkowy reżim zamówień zastrzeżonych – art. 138p ustawy.

KLAUZULE SPOŁECZNE

Art. 22 ust. 2 ustawy Pzp – zamówienie zastrzeżone

Zamówienie zastrzeżone oznacza zamówienie publiczne, w których zamawiający może zastrzec prawo ubiegania się o to zamówienie dla określonego typu wykonawców. Zgodnie z art. 22 ust. 2 **o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie zakłady pracy chronionej oraz inni wykonawcy, których działalność, lub działalność ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych,** w szczególności:

- 1) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. poz. 721, z późn. zm.);

Niepełnosprawność oznacza trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

- 2) bezrobotnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, 691 i 868);

Osoba bezrobotna - osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1 i 2 lit. a–g, lit. i, j, l oraz osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 2 lit. ha, która bezpośrednio przed rejestracją jako bezrobotna była zatrudniona nieprzerwanie na terytorium RP przez okres co najmniej 6 miesięcy, oraz osoba, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 3 i 4, niezatrudniona i niewykonująca innej pracy zarobkowej, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym w danym zawodzie lub w danej służbie albo innej pracy zarobkowej albo osoba niepełnosprawna, zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu pracy, nieucząca się w szkole, z wyjątkiem uczącej się w szkole dla dorosłych lub przystępującej do egzaminu eksternistycznego z zakresu programu nauczania tej szkoły lub w szkole wyższej, gdzie studiuje na studiach niestacjonarnych, zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania stałego lub czasowego powiatowym urzędzie pracy oraz poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, oraz spełniająca pozostałe warunki określone w art. 2 ust. 1 pkt. 2 lit. a–m.

- 3) osób pozbawionych wolności lub zwalnianych z zakładów karnych, o których mowa w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. poz. 557, z późn. zm.), mających trudności w integracji ze środowiskiem;
- 4) osób z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546);

Osoba z zaburzeniami psychicznymi:

- a) chora psychicznie (wykazująca zaburzenia psychotyczne),
- b) upośledzona umysłowo,
- c) wykazująca inne zakłócenia czynności psychicznych, które zgodnie ze stanem wiedzy medycznej zaliczane są do zaburzeń psychicznych, a osoba ta wymaga świadczeń zdrowotnych lub innych form pomocy i opieki niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym lub społecznym.

- 5) osób bezdomnych w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2015 r. poz. 163, z późn. zm.);

Osoba bezdomna - osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy i niezameldowana na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osoba niezamieszkująca w lokalu mieszkalnym i zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania.

- 6) osób, które uzyskały w Rzeczypospolitej Polskiej status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na

terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2012 r. poz. 680, z 2013 r. poz. 1650, z 2014 r. poz. 1004, z 2015 r. poz. 1607 oraz z 2016 r. poz. 783);

Zgodnie z art. 13 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, cudzoziemcowi nadaje się status uchodźcy, jeżeli na skutek uzasadnionej obawy przed prześladowaniem w kraju pochodzenia z powodu rasy, religii, narodowości, przekonań politycznych lub przynależności do określonej grupy społecznej nie może lub nie chce korzystać z ochrony tego kraju.

- 7) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia;

Zgodnie z definicją określoną w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, poszukujący pracy oznacza osobę, o której mowa w art. 1 ust. 3 pkt 1–3, lub cudzoziemca – członka rodziny obywatela polskiego, poszukującego zatrudnienia, innej pracy zarobkowej lub innej formy pomocy określonej w ustawie, zarejestrowanych w powiatowym urzędzie pracy.

- 8) osób będących członkami mniejszości znajdujące się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będących członkami mniejszości narodowych i etnicznych w rozumieniu ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 573 oraz z 2016 r. poz. 749).

Mniejszością narodową jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
 - 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
 - 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
 - 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium RP od co najmniej 100 lat;
 - 6) utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.
- Za mniejszości narodowe uznaje się mniejszości: białoruską; czeską; litewską; niemiecką; ormiańską; rosyjską; słowacką; ukraińską i żydowską.

Mniejszością etniczną jest grupa obywateli polskich, która spełnia łącznie następujące warunki:

- 1) jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej;
 - 2) w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją;
 - 3) dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji;
 - 4) ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę;
 - 5) jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat;
 - 6) nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.
- Za mniejszości etniczne uznaje się mniejszości: karaimską; łemkowską; romską i tatarską.

Zamawiający zastrzegając udział podmiotów prowadzących działalność obejmującą społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych, nie musi wskazywać całego katalogu osób wymienionych w treści art. 22 ust. 2 ustawy Pzp. Przepis ten ma charakter fakultatywny, na co wskazuje użycie przez ustawodawcę sformułowania „zamawiający może”. Decyzja w tej kwestii pozostaje w pełnej dyspozycji zamawiającego, tym samym to **zamawiający decyduje, które grupy osób będzie wspierał – kilka czy wszystkie oraz jakie.**

Zgodnie z **art. 22 ust. 2a** zamawiający określa minimalny procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w ust. 2, **nie mniejszy niż 30%**. Tym samym, **zamówieniami zastrzeżonymi w świetle art. 22 ust. 2 oraz art. 22 ust. 2a ustawy Pzp, są zamówienia publiczne, w których mogą wziąć udział wyłącznie wykonawcy, którzy posiadają określoną strukturę zatrudnienia, tj. zatrudniają nie mniej niż 30% osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych.**

Ustawa Pzp w treści art. 22 ust. 2 wskazuje na katalog podmiotów, które mogą ubiegać się o zamówienie publiczne w ramach tzw. zamówień zastrzeżonych; są to **zakłady pracy chronionej (ZPCh) oraz inni wykonawcy, których działalność, lub działalność ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych**, a nie jak dotychczas tylko wykonawcy, którzy zatrudniają ponad 50% osób niepełnosprawnych. Przepisy ustawy Pzp nie zawierają definicji zakładu pracy chronionej, dlatego należy odwołać się do ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. 2016 r. poz. 2046):

Art. 28. 1. Pracodawca prowadzący działalność gospodarczą przez okres co najmniej 12 miesięcy, zatrudniający nie mniej niż 25 pracowników w przeliczeniu na pełny wymiar czasu pracy i osiągający wskaźniki zatrudnienia osób niepełnosprawnych, o których mowa w pkt 1, przez okres co najmniej 6 miesięcy, uzyskuje status pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej, jeżeli:

1) wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi:

- a) co najmniej 50%, a w tym co najmniej 20% ogółu zatrudnionych stanowią osoby zaliczone do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności, albo
- b) co najmniej 30% niewidomych lub psychicznie chorych, albo upośledzonych umysłowo zaliczonych do znacznego albo umiarkowanego stopnia niepełnosprawności;

2) obiekty i pomieszczenia użytkowane przez zakład pracy:

- a) odpowiadają przepisom i zasadom bezpieczeństwa i higieny pracy,
- b) uwzględniają potrzeby osób niepełnosprawnych w zakresie przystosowania stanowisk pracy, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych i ciągów komunikacyjnych oraz spełniają wymagania dostępności do nich, a także

3) jest zapewniona doraźna i specjalistyczna opieka medyczna, poradnictwo i usługi rehabilitacyjne;

4) wystąpi z wnioskiem o przyznanie statusu pracodawcy prowadzącego zakład pracy chronionej.

Inni wykonawcy, uprawnieni do skorzystania z zastrzeżenia, o którym mowa w art. 22 ust. 2 ustawy Pzp to **podmioty, których działalność lub działalność ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych**. Katalog tzw. innych wykonawców pozostaje otwarty pod warunkiem jednak, że **dany podmiot jest w stanie potwierdzić fakt prowadzenia działalności w zakresie społecznej i zawodowej integracji osób będących członkami grup, o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1–8 ustawy Pzp oraz zatrudniania tych osób na poziomie wymaganym przez zamawiającego**. Realizacja celu związanego ze społeczno-zawodową integracją osób z grup marginalizowanych może wynikać z przepisów regulujących daną formę prawną prowadzenia działalności, np. zakładu aktywności zawodowej (ZAZ), centrum integracji społecznej (CIS), spółdzielni socjalnej lub z postanowień aktów wewnętrznych regulujących działalność danego podmiotu, np. statutu lub umowy spółki.

Dodatkowo warto zwrócić uwagę, iż **ustawodawca przewidział możliwość, aby warunek związany z rodzajem prowadzonej działalności spełniała tylko wyodrębniona organizacyjnie jednostka wykonawcy, która będzie realizować dane zamówienie zastrzeżone**. Będzie to miało zastosowanie szczególnie w przypadku zakładów aktywności zawodowej, które są wyodrębnionymi organizacyjnie i finansowo jednostkami tworzonymi przez gminy, powiaty oraz fundacje, stowarzyszenia lub inne organizacje społeczne, których statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych, oraz w przypadku centrów integracji

społecznej, które są wyodrębnionymi organizacyjnie i finansowo jednostkami organizacji pozarządowych, a sposób ich wyodrębnienia zapewnia należyłą identyfikację pod względem organizacyjnym i finansowym, w stopniu umożliwiającym określenie przychodów, kosztów i wyników, z uwzględnieniem przepisów o rachunkowości.

Decydując się na zastrzeżenie zamówienia tylko dla podmiotów spełniających warunki określone w art. 22 ust. 2 oraz 2a ustawy Pzp **zamawiający musi pamiętać o zamieszczeniu informacji o zamówieniu zastrzeżonym odpowiednio w ogłoszeniu o zamówieniu oraz w Specyfikacji Istotnych Warunków Zamówienia oraz o właściwych zapisach w umowie.**

W przypadku zastrzeżenia zamówienia publicznego, którego wartość jest wyższa niż 30 000 euro, ale niższa niż wartość progów unijnych, przekazując ogłoszenie o zamówieniu do Biuletynu Zamówień Publicznych, zamawiający powinien odznaczyć informację znajdującą się nad Sekcją I wzoru ogłoszenia o zamówieniu oraz podać wskaźnik zatrudnienia wymagany przez zamawiającego nie niższy jednak niż 30%.

W przypadku zamówień publicznych, których wartość nie przekracza wartości progów unijnych, **Zamawiający powinien wymagać złożenia stosownego oświadczenia**, które potwierdzi spełnienie zastrzeżenia wynikającego z zamówienia. Natomiast w przypadku zamówień publicznych, których wartość jest równa lub wyższa niż wartości progów unijnych, wykonawcy w Jednolitym Europejskim Dokumentcie Zamówienia (JEDZ) wskazują na spełnianie lub niespełnianie przez nich wymogów określonych przez zamawiającego na podstawie art. 22 ust. 2 ustawy Pzp w ogłoszeniu o zamówieniu.

Dokumenty potwierdzające możliwość ubiegania się wykonawcy o zamówienie zastrzeżone mogą być wymagane tylko od oferenta, którego oferta zostanie najwyżej oceniona, z zastrzeżeniem wyjątku przewidzianego dla sytuacji, w których żądanie takich dokumentów na wcześniejszych etapach postępowania jest konieczne dla zapewnienia jego właściwego przebiegu. Zgodnie z § 11 rozporządzenia Ministra Rozwoju z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie rodzajów dokumentów, jakich może żądać zamawiający od wykonawcy w postępowaniu o udzielenie zamówienia na potwierdzenie spełniania warunku zamówień zastrzeżonych zamawiający może wymagać:

- 1) decyzji w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej, o której mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub innych dokumentów potwierdzających status wykonawcy jako zakładu pracy chronionej lub potwierdzających prowadzenie przez wykonawcę lub przez jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która

będzie realizowała zamówienie publiczne, działalności obejmującej społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych,

- 2) dokumentów potwierdzających procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy, zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej lub wykonawcę lub jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie. Należy wskazać, iż w przypadku zamówień zastrzeżonych zamawiający nie wymaga dokumentów na potwierdzenie statusu osób z tzw. grup marginalizowanych, tak jak powinno mieć to miejsce w przypadku zastosowania wymogu dotyczącego zatrudnienia osób z grup marginalizowanych do realizacji przedmiotu zamówienia na podstawie art. 29 ust. 4 ustawy Pzp.

Gdy o zamówienie ubiega się konsorcjum

W przypadku ubiegania się o zamówienie zastrzeżone przez konsorcjum wykonawców, **każdy z członków konsorcjum musi wykazać, że samodzielnie spełnia wymóg dotyczący posiadania statusu zakładu pracy chronionej lub prowadzenia działalności w celu integracji społecznej i zawodowej osób z grup marginalizowanych** wskazanych w art. 22 ust. 2 ustawy Pzp i zatrudnienie tych osób osiąga wartość wymaganą przez zamawiającego. Zgodnie z art. 25a ust. 6 ustawy Pzp, w przypadku wspólnego ubiegania się o zamówienie przez wykonawców, Jednolity Europejski Dokument Zamówienia lub oświadczenie składa każdy z wykonawców wspólnie ubiegających się o zamówienie. Tak więc, informacja o spełnianiu warunku zamówienia zastrzeżonego również powinna znaleźć się w tych dokumentach.

Gdy część zamówienia zostaje powierzona podwykonawcom

W przypadku gdy wykonawca zamierza powierzyć realizację części zamówienia podwykonawcom zgodnie z przepisem art. 25a ust. 5 ustawy Pzp, zamawiający może zażądać od wykonawcy złożenia Jednolitego Europejskiego Dokumentu Zamówienia (w przypadku zamówienia o wartości równej lub wyższej niż kwoty określone w przepisach wydanych na podst. art. 11 ust. 8 ustawy Pzp) dotyczących znanych wykonawcy podwykonawców lub zamieszczenia informacji o podwykonawcach w oświadczeniu (w przypadku zamówienia o wartości niższej niż kwoty wskazane w określonych przepisach). Jednolity Europejski Dokument Zamówienia składany przez podwykonawców musi zawierać informacje określone w sekcji A części II, gdzie znajdują się także pytania związane z zamówieniami zastrzeżonymi. Natomiast w przypadku zamówień, których wartość nie przekracza wartości progów unijnych, zamawiający ma uprawnienie, aby wymagać od wykonawcy złożenia oświadczenia o spełnianiu warunku zamówień zastrzeżonych przez wszystkie podmioty, które

będą zaangażowane w realizację zamówienia celem wypełnienia dyspozycji przepisu art. 22 ust. 2 ustawy Pzp.

Ważne

Warunki umożliwiające ubieganie się o zamówienie zastrzeżone powinny być spełnione nie tylko na etapie składania oferty, ale w całym okresie realizacji umowy. Celem przedmiotowego przepisu jest bowiem wspomaganie społecznej i zawodowej integracji osób z grup marginalizowanych, który można osiągnąć tylko poprzez faktyczne utrzymanie zatrudnienia osób marginalizowanych w toku realizacji zamówienia publicznego. Aby umożliwić skuteczną weryfikację spełniania warunku zamówień zastrzeżonych w całym okresie realizacji zamówienia i przez wszystkie podmioty, które będą zaangażowane w wykonanie przedmiotu zamówienia, zamawiający może w istotnych postanowieniach umownych zawrzeć wymóg spełniania warunku zamówień zastrzeżonych w całym okresie realizacji zamówienia i określić w tym celu sposób weryfikacji i kontroli spełniania przedmiotowego warunku oraz sankcje z tytułu jego niespełniania. Nie ma również przeszkód, aby zamawiający w istotnych postanowieniach umownych dotyczących warunków realizacji zamówienia wymagał, aby wszyscy podwykonawcy spełniali warunek wskazany w art. 22 ust. 2 oraz 2a ustawy Pzp w trakcie realizacji zamówienia.

Przykładowe zapisy – Ogłoszenie w Biuletynie Zamówień Publicznych

„O zamówienie mogą ubiegać się wyłącznie zakłady pracy chronionej oraz wykonawcy, których działalność, lub działalność ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych

Tak

Należy podać minimalny procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy Pzp, nie mniejszy niż 30%, osób zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej lub wykonawców albo ich jednostki (w %) **30**

„III.7) INNE DOKUMENTY NIE WYMIENIONE W pkt III.3) - III.6)
(...)

4) Zamawiający przed udzieleniem zamówienia może wezwać Wykonawcę, którego oferta została najwyżej oceniona, do złożenia w wyznaczonym, nie krótszym niż 5 dni, terminie aktualnych na dzień złożenia:

a) **decyzji w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej, o której mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub innych dokumentów potwierdzających status Wykonawcy** jako zakładu pracy chronionej lub potwierdzających prowadzenie przez Wykonawcę, lub przez jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie publiczne, działalności obejmującej społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych;

b) **dokumentów potwierdzających procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy, zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej lub Wykonawcę lub jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie**”.

Przykładowe zapisy w SIWZ:

Warunki udziału w postępowaniu (...)

(...)

„O udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie zakłady pracy chronionej oraz inni Wykonawcy, których działalność, lub działalność ich wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych, w szczególności:

- 1) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046);
- 2) bezrobotnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2016 r. poz. 645, z późn. zm.);
- 3) osób pozbawionych wolności lub zwalnianych z zakładów karnych, o których mowa w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy (Dz. U. poz. 557, z późn. zm.), mających trudności w integracji ze środowiskiem;
- 4) osób z zaburzeniami psychicznymi w rozumieniu ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2016 r. poz. 546, z późn. zm.);
- 5) osób bezdomnych w rozumieniu ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.);

(...)

- 7) osób do 30. roku życia oraz po ukończeniu 50. roku życia, posiadających status osoby poszukującej pracy, bez zatrudnienia;
- 8) osób będących członkami mniejszości znajdującej się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności będących członkami mniejszości narodowych i etnicznych w rozumieniu ustawy z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. z 2015 r. poz. 573, z późn. zm.),

których wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa powyżej wynosi nie mniej niż 30% osób zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej lub Wykonawców albo ich jednostki, o których mowa powyżej.

Przykładowe zapisy w SIWZ – c.d.:

Wykaz oświadczeń lub dokumentów, potwierdzających spełnianie warunków udziału w postępowaniu oraz brak podstaw wykluczenia:

(...)

- decyzja w sprawie przyznania statusu zakładu pracy chronionej lub zakładu aktywności zawodowej, o której mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych lub inne dokumenty potwierdzające status Wykonawcy jako zakładu pracy chronionej lub potwierdzające prowadzenie przez Wykonawcę, lub przez jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie publiczne, działalności obejmującej społeczną i zawodową integrację osób będących członkami grup społecznie marginalizowanych;
- dokumenty potwierdzające procentowy wskaźnik zatrudnienia osób należących do jednej lub więcej kategorii, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy, zatrudnionych przez zakłady pracy chronionej lub Wykonawcę lub jego wyodrębnioną organizacyjnie jednostkę, która będzie realizowała zamówienie.

Oświadczenie – dodatek do SIWZ

(...)

Oświadczam/-y, co następuje:

I. INFORMACJA DOTYCZĄCA WYKONAWCY:

1. Oświadczam/-y, że spełniam/-y warunki udziału w postępowaniu o których mowa w art. 22 ust. 2 pkt 1 ustawy Pzp określone przez zamawiającego w rozdziale V pkt 1 lit. B. SIWZ, t.j.:*
 - a) Posiadam/-y status zakładu pracy chronionej
 - b) Działalność, lub działalność wyodrębnionych organizacyjnie jednostek, które będą realizowały zamówienie, obejmuje społeczną i zawodową integrację osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. poz. 721, z późn. zm.7).
2. Procentowy wskaźnik zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynosi % osób zatrudnionych przez Wykonawcę/ów.

(...)

*Niewłaściwe skreślić

Zalecane jest określenie w postanowieniach umownych:

- zobowiązania do realizacji celu integracji społeczno-zawodowej oraz utrzymania stanu zatrudnienia wymaganego przy zamówieniach zastrzeżonych przez cały okres realizacji zamówienia;
- zobowiązania aby wszyscy podwykonawcy biorący udział w realizacji zamówienia spełniali warunek wskazanych w art. 22 ust. 2 oraz 2a ustawy Pzp w trakcie realizacji zamówienia;
- obowiązku dokumentowania w postaci np. zestawienia liczby osób marginalizowanych do zatrudnionych ogółem, informacji półrocznej przedkładanej przez ZPCh, ZAZ wojewodzie w trakcie realizacji zamówienia;

- kar umownych w przypadku braku wykazania spełniania warunku zamówień zastrzeżonych w trakcie realizacji umowy.

UMOWA – fragmenty

§ 1[...]

6. Wykonawca zobowiązuje się do utrzymania zatrudnienia minimum 30% osób niepełnosprawnych przez cały okres obowiązywania umowy.

7. Wykonawca zobowiązuje się do przekazania Zamawiającemu informacji o liczbie osób zatrudnionych w ogóle oraz liczbie zatrudnionych osób niepełnosprawnych w dniu zawarcia umowy oraz na dzień zakończenia realizacji przedmiotu umowy, wraz z fakturą za wykonane usługi.

(...) Wykonawca zobowiązuje się do utrzymania zatrudnienia minimum% osób [katalog] przez cały okres obowiązywania umowy.

(...) Wykonawca zobowiązuje się do przekazywania Zamawiającemu comiesięcznych informacji o liczbie osób zatrudnionych w ogóle oraz liczbie zatrudnionych osób [katalog]. Informacje będą przekazywane wraz z comiesięczną fakturą za wykonane usługi.

(...) Wykonawca zobowiązuje się do przedstawiania na każde wezwanie Zamawiającego dokumentów potwierdzających spełnienie warunku, o którym mowa w pkt. [dot. zatrudnienia osób z katalogu w wymaganym %].

(...) W przypadku naruszenia postanowień umownych określonych w §... przedmiotowej umowy, Wykonawca będzie zobowiązany do zapłacenia Zamawiającemu kary umownej w wysokości ...% wynagrodzenia wskazanego na comiesięcznej fakturze za wykonanie zamówienia.

(...) W przypadku naruszenia §..., Wykonawca będzie zobowiązany do zapłacenia kary umownej Zamawiającemu w wysokości% miesięcznego wynagrodzenia, za każdy rozpoczęty miesiąc niedotrzymania tego warunku.

(...) Wykonawca oświadcza, iż wyraża zgodę na potrącenie kary umownej z należności wskazanych na comiesięcznych fakturach.

[Odstąpienie od umowy] gdy Wykonawca przez okres co najmniej 3 miesięcy nie będzie spełniał wymagań stawianych w §... niniejszej umowy.

Art. 138p ustawy Pzp – dodatkowy reżim zamówień zastrzeżonych

Zamawiający **może zastrzec** w ogłoszeniu o zamówieniu, że o udzielenie zamówienia na wybrane **usługi zdrowotne, społeczne oraz kulturalne** (kody CPV określone w treści przepisu art. 138p) mogą ubiegać się wyłącznie wykonawcy, którzy spełniają łącznie następujące warunki:

- 1) celem ich działalności jest **realizacja zadań w zakresie użyteczności publicznej związanej ze świadczeniem tych usług oraz społeczna i zawodowa integracja osób**, o których mowa w art. 22 ust. 2 ustawy Pzp;
- 2) **nie działają w celu osiągnięcia zysku, przeznaczają całość dochodu na realizację celów statutowych oraz nie przeznaczają zysku do podziału** między swoich udziałowców, akcjonariuszy i pracowników;

- 3) struktura zarządzania nimi lub ich struktura własnościowa opiera się na **współzarządzaniu** w przypadku spółdzielni, **akcjonariacie pracowniczym** lub zasadach **partycypacji pracowników**, co wykonawca określa w swoim statucie;
- 4) w ciągu **ostatnich 3 lat** poprzedzających dzień wszczęcia postępowania o udzielenie zamówienia na usługi społeczne **nie udzielono im zamówienia** na podstawie tego przepisu przez tego samego zamawiającego.

W przypadkach, o których mowa w ust. 1, **umowa** w sprawie zamówienia publicznego **nie może zostać zawarta na okres dłuższy niż 3 lata**.

Art. 77 dyrektywy 2014/24/UE

Możliwość ubiegania się o zamówienia na niektóre usługi społeczne, kulturalne i zdrowotne objętych kodami CPV: **75121000-0, 75122000-7, 75123000-4, 79622000-0, 79624000-4, 79625000-1, 80110000-8, 80300000-7, 80420000-4, 80430000-7, 80511000-9, 80520000-5, 80590000-6, od 85000000-9 do 85323000-9, 92500000-6, 92600000-7, 98133000-4, 98133110-8.**

KOD CPV	Opis usługi
75121000-0	Usługi administracyjne w zakresie edukacji
75122000-7	Usługi administracyjne w zakresie opieki zdrowotnej
75123000-4	Administrowanie osiedlami mieszkalnymi
80110000-8	Usługi szkolnictwa przedszkolnego
80511000-9	Usługi szkolenia personelu
80590000-6	Usługi seminaryjne
Od 85000000-9 do 85323000-9	85000000-9 Usługi w zakresie zdrowia i opieki społecznej 85200000-1 Usługi weterynaryjne 85300000-2 Usługi pracy społecznej i podobnej 85310000-5 Usługi pracy społecznej 85311000-2 Usługi opieki społecznej obejmujące miejsca noclegowe 85311100-3 Usługi opieki społecznej dla osób starszych 85311200-4 Usługi opieki społecznej dla osób niepełnosprawnych 85311300-5 Usługi opieki społecznej dla dzieci i młodzieży 85312000-9 Usługi opieki społecznej nieobjmujące miejsc noclegowych 85312100-0 Usługi opieki dziennej 85312110-3 Usługi opieki dziennej nad dziećmi 85312120-6 Usługi opieki dziennej nad dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną
9250000-6	Usługi świadczone przez biblioteki, archiwa, muzea i inne usługi kulturalne

Warunki mogą być potwierdzone w statucie, umowie spółki lub innym dokumencie stanowiącym danego podmiotu, wymaganym po wyborze oferty najwyższej ocenionej.

Pozostałe zasady dotyczące konsorcjum, podwykonawców tak jak w przypadku zamówień zastrzeżonych na podstawie art. 22 ust.2 ustawy Pzp.

Art. 29 ust. 3a ustawy Pzp

Zamawiający określa w opisie przedmiotu zamówienia **na usługi lub roboty budowlane** wymagania zatrudnienia przez **wykonawcę lub podwykonawcę na podstawie umowy o pracę** osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności w zakresie realizacji zamówienia, **jeżeli wykonanie tych czynności polega na wykonywaniu pracy w sposób określony w art. 22 § 1 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy** (Dz. U. z 2014 r. poz. 1502, z późn. zm.)

Wymóg dotyczący zatrudnienia na podstawie umowy o pracę powinien odnosić się zarówno do wykonawcy jak i podwykonawców, którym wykonawca powierza realizację części zamówienia. Sformułowania użytego w ustawie: „zatrudnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę” nie należy rozumieć jako alternatywy, umożliwiającej zamawiającemu postawienie stosownych wymogów – zgodnie z jego wyborem – tylko jednemu z tych podmiotów³. Wymóg zatrudnienia na podstawie umowy o pracę będzie miał zastosowanie do obydwu z nich odpowiednio, w zakresie, w jakim osoby zaangażowane przez wykonawcę lub podwykonawcę do realizacji zamówienia wykonywać będą czynności wskazane przez zamawiającego. Wyjątkiem od powyżej wskazanej zasady będzie osobiste wykonywanie zamówienia przez osobę fizyczną, w tym również przedsiębiorcę prowadzącego indywidualną działalność gospodarczą, w przypadku którego nie będzie miał zastosowania wymóg określony w art. 29 ust. 3a ustawy Pzp.

Zgodnie z art. 29 ust. 3a ustawy Pzp **obowiązek postawienia warunku zatrudnienia na podstawie umowy o pracę istnieje tylko w zamówieniach na roboty budowlane i usługi**. Nie wyklucza to jednak możliwości zawarcia takiego wymogu – jako uprawnienie zamawiającego – także w zamówieniach na dostawy, o ile powyższe nie utrudnia uczciwej konkurencji w danym postępowaniu (art. 7 ust. 1 oraz art. 29 ust. 2 ustawy Pzp).

³ Interpretacja UZP.

**Przykładowa klauzula dot. zatrudnienia na podstawie umowy o pracę
z art. 29 ust. 3a ustawy Pzp**

1) Zamawiający wymaga zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przez wykonawcę lub podwykonawcę osób wykonujących wskazane poniżej czynności w trakcie realizacji zamówienia:

2) W trakcie realizacji zamówienia zamawiający uprawniony jest do wykonywania czynności kontrolnych wobec wykonawcy odnośnie spełniania przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane w punkcie 1 czynności. Zamawiający uprawniony jest w szczególności do:

- a) żądania oświadczeń i dokumentów w zakresie potwierdzenia spełniania ww. wymogów i dokonywania ich oceny,
- b) żądania wyjaśnień w przypadku wątpliwości w zakresie potwierdzenia spełniania ww. wymogów,
- c) przeprowadzania kontroli na miejscu wykonywania świadczenia.

3) W trakcie realizacji zamówienia na każde wezwanie zamawiającego w wyznaczonym w tym wezwaniu terminie wykonawca przedłoży zamawiającemu wskazane poniżej dowody w celu potwierdzenia spełnienia wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę przez wykonawcę lub podwykonawcę osób wykonujących wskazane w punkcie 1 czynności w trakcie realizacji zamówienia:

- **oświadczenie wykonawcy lub podwykonawcy** o zatrudnieniu na podstawie umowy o pracę osób wykonujących czynności, których dotyczy wezwanie zamawiającego. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności: dokładne określenie podmiotu składającego oświadczenie, datę złożenia oświadczenia, wskazanie, że objęte wezwaniem czynności wykonują osoby zatrudnione na podstawie umowy o pracę wraz ze wskazaniem liczby tych osób, imion i nazwisk tych osób, rodzaju umowy o pracę i wymiaru etatu oraz podpis osoby uprawnionej do złożenia oświadczenia w imieniu wykonawcy lub podwykonawcy;
- poświadczoną za zgodność z oryginałem odpowiednio przez wykonawcę lub podwykonawcę **kopię umowy/umów o pracę** osób wykonujących w trakcie realizacji zamówienia czynności, których dotyczy ww. oświadczenie wykonawcy lub podwykonawcy (wraz z dokumentem regulującym zakres obowiązków, jeżeli został sporządzony). Kopia umowy/umów powinna zostać zanonimizowana w sposób zapewniający ochronę danych osobowych pracowników, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (tj. w szczególności bez adresów, nr PESEL pracowników). Imię i nazwisko pracownika nie podlega anonimizacji. Informacje takie jak: data zawarcia umowy, rodzaj umowy o pracę i wymiar etatu powinny być możliwe do zidentyfikowania;
- **zaświadczenie właściwego oddziału ZUS**, potwierdzające opłacanie przez wykonawcę lub podwykonawcę składek na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne z tytułu zatrudnienia na podstawie umów o pracę za ostatni okres rozliczeniowy;
- poświadczoną za zgodność z oryginałem odpowiednio przez wykonawcę lub podwykonawcę **kopię dowodu potwierdzającego zgłoszenie pracownika przez pracodawcę do ubezpieczeń**, zanonimizowaną w sposób zapewniający ochronę danych osobowych pracowników, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych. Imię i nazwisko pracownika nie podlega anonimizacji.

- 4) Z tytułu niespełnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane w punkcie 1 czynności zamawiający przewiduje sankcję w postaci obowiązku zapłaty przez wykonawcę kary umownej w wysokości określonej w istotnych postanowieniach umowy w sprawie zamówienia publicznego. Niezłożenie przez wykonawcę w wyznaczonym przez zamawiającego terminie żądanych przez zamawiającego dowodów w celu potwierdzenia spełnienia przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę traktowane będzie jako niespełnienie przez wykonawcę lub podwykonawcę wymogu zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane w punkcie 1 czynności.
- 5) W przypadku uzasadnionych wątpliwości co do przestrzegania prawa pracy przez wykonawcę lub podwykonawcę, zamawiający może zwrócić się o przeprowadzenie kontroli przez Państwową Inspekcję Pracy.

Art. 29 ust. 4 ustawy Pzp

Art. 29 ust. 4 ustawy to klauzula społeczna o charakterze prozatrudnieniowym, zgodnie z którą zamawiający może określić w opisie przedmiotu zamówienia wymagania związane z realizacją zamówienia, (...) w szczególności dotyczące zatrudnienia:

- 1) bezrobotnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy⁴;
- 2) młodocianych, o których mowa w przepisach prawa pracy, w celu przygotowania zawodowego;

⁴ Definicja osoby bezrobotnej została podana przy klauzuli zastrzeżonej.

Kodeks pracy

Art. 190

§ 1. Młodocianym w rozumieniu kodeksu jest osoba, która ukończyła 16 lat, a nie przekroczyła 18 lat.

§ 2. Zabronione jest zatrudnianie osoby, która nie ukończyła 16 lat.

Art. 191

§ 1. Wolno zatrudniać tylko tych młodocianych, którzy:

- 1) ukończyli co najmniej ośmioletnią szkołę podstawową;
- 2) przedstawią świadectwo lekarskie stwierdzające, że praca danego rodzaju nie zagraża ich zdrowiu.

§ 2. Młodociany nieposiadający kwalifikacji zawodowych może być zatrudniony tylko w celu przygotowania zawodowego.

§ 3. Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia zasady i warunki odbywania przygotowania zawodowego oraz zasady wynagradzania młodocianych w tym okresie. § 4. (uchylony)

§ 5. Minister Pracy i Polityki Socjalnej w porozumieniu z Ministrem Edukacji Narodowej może w drodze rozporządzenia określić przypadki, w których wyjątkowo jest dopuszczalne:

- 1) zatrudnianie młodocianych, którzy nie ukończyli ośmioletniej szkoły podstawowej;
- 2) zwolnienie młodocianych nieposiadających kwalifikacji zawodowych od odbycia przygotowania zawodowego;
- 3) zatrudnianie osób niemających 16 lat, które ukończyły ośmioletnią szkołę podstawową;
- 4) zatrudnianie osób niemających 16 lat, które nie ukończyły ośmioletniej szkoły podstawowej.

Art. 192

Pracodawca jest obowiązany zapewnić młodocianym pracownikom opiekę i pomoc, niezbędną dla ich przystosowania się do właściwego wykonywania pracy.

Art. 193

Pracodawca jest obowiązany prowadzić ewidencję pracowników młodocianych.

- 3) osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych⁵;
- 4) innych osób niż określone w pkt 1, 2 lub 3, o których mowa w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym lub we właściwych przepisach państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).

⁵ Definicja osoby niepełnosprawnej została podana przy klauzuli zastrzeżonej.

Zgodnie z przepisem art. 1 ust. 2 ustawy o zatrudnieniu socjalnym ustawy o zatrudnieniu socjalnym⁶¹ przedmiotową ustawę stosują się do:

- **bezdolnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności**, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej. Osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, polegającym na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Indywidualny program wychodzenia z bezdomności jest opracowywany przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej wraz z osobą bezdomną. Jeżeli osoba bezdomna przebywa w schronisku lub domu dla bezdomnych, indywidualny program wychodzenia z bezdomności może być opracowany przez pracownika socjalnego zatrudnionego w tej placówce i jego realizatorem jest schronisko lub dom dla bezdomny.
- **uzależnionych od alkoholu**,
- **uzależnionych od narkotyków lub innych środków odurzających**. W przypadku osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków lub innych środków odurzających należy zaznaczyć, iż osoby takie, aby mogły zostać objęte wsparciem nie muszą spełniać warunku zakończenia programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego – osoby uzależnione od narkotyków i innych środków odurzających oraz programu terapeutycznego w zakładzie opieki zdrowotnej – osoby uzależnione od alkoholu,
- **chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego**. Osoba chora psychicznie to osoba wykazująca zaburzenia psychiatryczne. Pojęcie to mieści się w definicji osoby z zaburzeniami psychicznymi, jako jedna z grup osób składających się na osoby z zaburzeniami psychicznymi,
- **długotrwale bezrobotnych** w rozumieniu przepisów o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Długotrwale bezrobotny oznacza bezrobotnego pozostającego w rejestrze powiatowego urzędu pracy łącznie przez okres ponad 12 miesięcy w okresie ostatnich 2 lat, z wyłączeniem okresów odbywania stażu i przygotowania zawodowego dorosłych. Pojęcie osoby długotrwale bezrobotnej mieści się w pojęciu osoby bezrobotnej, ale może być również bezpośrednio wskazane przez zamawiającego jako grupa, której wymaga do zatrudnienia przy realizacji zamówienia,
- **zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem**, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej,
- **uchodźców realizujących indywidualny program integracji**, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.

Wymagania dotyczące zatrudnienia osób z tzw. grup marginalizowanych muszą być związane z realizacją przedmiotu zamówienia. Oznacza to, iż zatrudnienie osób, o których mowa w art. 29 ust. 4 ustawy Pzp, musi stanowić zaangażowanie w realizację danego przedmiotu zamówienia, a nie tylko zatrudnienie tych osób jako pracowników wykonawcy/podwykonawcy. W przypadku realizacji zamówienia publicznego przez konsorcjum wykazanie spełniania wymogu realizacji zamówienia dotyczącego zatrudnienia osób z grup marginalizowanych podlega sumowaniu. Dla jego wypełnienia

wystarczy więc że jeden z konsorcjantów zatrudni wymaganą liczbę osób. Podział wymogu zatrudnienia, określanego na podstawie art. 29 ust. 4 ustawy Pzp pomiędzy podmioty będące członkami konsorcjum nie ma znaczenia przy jego wypełnieniu. Najważniejsze jest, aby zatrudnione osoby były faktycznie zaangażowane przy realizacji zamówienia publicznego.

PRZYKŁAD

Jeżeli zamawiający żąda zatrudnienia 4 osób niepełnosprawnych, a zamówienie realizuje konsorcjum złożone z dwóch podmiotów, przedmiotowy wymóg może zostać spełniony poprzez zatrudnienie przy realizacji zamówienia 4 osób w sumie – np. 2 osób u jednego z konsorcjantów i 2 u drugiego bądź też zatrudnienie przy realizacji zamówienia 4 osób tylko przez jednego z konsorcjantów. Wybór w tym zakresie należy do podmiotu realizującego zamówienie publiczne i może być uzależniony od specyfiki realizacji danego przedmiotu zamówienia.

Art. 29 ust. 4 ustawy Pzp dotyczy zatrudnienia zarówno w oparciu o umowę o pracę, ale także w oparciu o innego rodzaju umowy, np. umowy cywilnoprawne, natomiast wymóg określony w art. 29 ust. 3a ustawy Pzp dotyczy tylko zatrudnienia w oparciu przepisy Kodeksu pracy. Należy jednak zaznaczyć, że w sytuacji, gdy czynności w zakresie realizacji zamówienia spełniają cechy stosunku pracy, to zamawiający wymaga zatrudnienia na podstawie umowy o pracę osób wykonujących wskazane przez zamawiającego czynności, w tym także tych, o których mowa w treści art. 29 ust. 4 ustawy Pzp. Wobec tego, jeżeli czynności, do których realizacji zamawiający wymaga zatrudnienia osób z grup marginalizowanych społecznie spełniają cechy stosunku pracy to zamawiający, ustanawiając przedmiotowy warunek, ma również obowiązek wymagać zatrudnienia na podstawie umowy o pracę. Jeżeli jednak realizacja ww. czynności nie spełnia przesłanek stosunku pracy, wtedy charakter zatrudnienia zależeć będzie od woli stron stosunku prawnego, i w grę wchodzić mogą wówczas umowy cywilnoprawne.

ZAPISY W SIWZ: zamawiający powinien określić:

- liczbę osób, których zatrudnienia wymaga zgodnie z art. 29 ust. 4 ustawy Pzp, wskazując także na definicję tych osób w odwołaniu do odpowiednich polskich przepisów prawnych oraz analogicznych przepisów państw członkowskich UE, EOG oraz państw z którymi UE zawarła umowy o równym dostępie do rynków zamówień publicznych,
- okres wymaganego zatrudnienia; należy zaznaczyć, iż okres zatrudnienia nie może przekraczać okresu realizacji zamówienia. Zamawiający może także określić, w jakim okresie od rozwiązania poprzedniej umowy wykonawca jest zobowiązany do zatrudnienia nowego pracownika tak, aby brak zatrudnienia nie został uznany przez zamawiającego za brak realizacji warunku,
- uprawnienia zamawiającego w zakresie kontroli spełniania przez wykonawcę wymagań, o których mowa w art. 29 ust. 4, oraz sankcji z tytułu niespełnienia tych wymagań.

PRZYKŁAD

- 1) Zamawiający wymaga zatrudnienia przez wykonawcę do realizacji zamówienia:
 - osób bezrobotnych w rozumieniu ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy w liczbie
 - osób niepełnosprawnych w rozumieniu ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych w liczbie
- 2) W ramach czynności kontrolnych, prowadzonych w trakcie realizacji zamówienia, zamawiający jest uprawniony w szczególności do:
 - a) żądania oświadczeń i dokumentów w zakresie potwierdzenia spełniania ww. wymogów i dokonywania ich oceny,
 - b) żądania wyjaśnień w przypadku wątpliwości w zakresie potwierdzenia spełniania ww. wymogów,
 - c) przeprowadzania kontroli na miejscu wykonywania świadczenia.
- 3) W trakcie realizacji zamówienia na każde wezwanie zamawiającego w wyznaczonym w tym wezwaniu terminie wykonawca przedłoży zamawiającemu następujące dowody w celu potwierdzenia spełnienia wymogu zatrudnienia osób, o których mowa w punkcie 1):
 - oświadczenie wykonawcy dotyczące wymagań określonych przez zamawiającego w punkcie 1, w związku z treścią art. 29 ust. 4 pkt 1–4 ustawy Pzp (oświadczenie składane jest na wezwanie zamawiającego, w którym zamawiający określi, co do jakich osób i okoliczności oświadczenie ma być złożone).

Każde oświadczenie powinno zawierać: dokładne określenie podmiotu składającego oświadczenie, datę złożenia oświadczenia, informację o zatrudnieniu do realizacji zamówienia określonej w punkcie 1) grupy osób (zgodnie z wymaganiami zamawiającego) w liczbie wymaganej przez zamawiającego, podpis osoby uprawnionej do złożenia oświadczenia w imieniu wykonawcy. W świetle art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2016 r. poz. 922) nie można żądać podania w oświadczeniu imion i nazwisk identyfikujące osoby:

niepełnosprawne; uzależnione od alkoholu; uzależnione od narkotyków lub innych środków odurzających; chorych psychicznie, w rozumieniu przepisów o ochronie zdrowia psychicznego; zwalnianych z zakładów karnych, mających trudności w integracji ze środowiskiem, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej; uchodźców realizujących indywidualny program integracji, w rozumieniu przepisów o pomocy społecznej.

Oświadczenie wykonawcy jest podstawowym dowodem potwierdzającym spełnienie wymogu zatrudnienia osób, o których mowa w art. 29 ust. 4 ustawy Pzp. Żądanie dokumentów umożliwiających identyfikację imienia i nazwiska nie jest dopuszczalne, bowiem dane te w przypadku większości z grup osób – tj. niepełnosprawnych, uzależnionych od alkoholu, narkotyków i innych środków odurzających, osób chorych psychicznie, osób zwalnianych z zakładów karnych, uchodźców – są kwalifikowane jako dane wrażliwe, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych. Nie jest zatem możliwe żądanie przez zamawiającego w stosunku do tych grup osób kopii umów o pracę zawierających imię i nazwisko ww. osób. Brak jest również podstaw do żądania orzeczenia o niepełnosprawności, orzeczenia o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy, zaświadczenia o odbyciu programu psychoterapii uzależnień, zaświadczenia z zakładu opieki zdrowotnej potwierdzającego, że osoba jest osobą uzależnioną od narkotyków lub innych środków odurzających, zaświadczenia zakładu opieki zdrowotnej potwierdzającego, że osoba jest osobą chorą psychicznie, decyzji o nadaniu statusu uchodźcy.

Odnosnie niektórych ze wskazanych w art. 29 ust. 4 ustawy Pzp grup osób, możliwe jest żądanie przez zamawiającego dokumentów, ponieważ w tych przypadkach nie mamy do czynienia z danymi wrażliwymi np.: młodociani, bezrobotni. W takich przypadkach można przykładowo żądać: kopii umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, kopii umowy o refundację części kosztów poniesionych na wynagrodzenie, nagrody oraz składki na ubezpieczenia społeczne skierowanych bezrobotnych do 30 roku życia, kopii skierowania/zaświadczenia z PUP.

UWAGA! Każda przedkładana umowa powinna zostać zanonimizowana w sposób zapewniający ochronę danych osobowych pracowników, zgodnie z przepisami ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych. Z tytułu niespełnienia przez wykonawcę wymogu zatrudnienia do realizacji zamówienia wskazanych osób zamawiający przewiduje sankcję w postaci obowiązku zapłaty przez wykonawcę kary umownej w wysokości określonej w istotnych postanowieniach umowy w sprawie zamówienia publicznego. Niezłożenie przez wykonawcę w wyznaczonym przez zamawiającego terminie żądanych przez zamawiającego dowodów w celu potwierdzenia spełnienia przez wykonawcę wymogu zatrudnienia traktowane będzie na równi z niespełnieniem przez wykonawcę ww. wymogu.

Sankcja ma charakter przykładowy. W przypadku powtarzających się, ewidentnych i uporczywych naruszeń obowiązków wynikających z art. 29 ust. 4 ustawy Pzp, rozważyć można zastosowanie sankcji w postaci prawa odstąpienia od umowy.

Art. 15a ustawy o spółdzielniach socjalnych – zastrzeżenie w zamówieniu

Jednostka sektora finansów publicznych udzielając zamówienia, które nie podlega ze względu na jego wartość ustawie Pzp **może zastrzec, że o udzielenie zamówienia mogą ubiegać się wyłącznie spółdzielnie socjalne**, działające na podstawie ustawy lub właściwych przepisów państw członkowskich Unii Europejskiej lub Europejskiego Obszaru Gospodarczego, z uwzględnieniem przepisów art. 44 *zasady ponoszenia wydatków publicznych* ust. 3 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych.

Podkreślić należy, iż skoro ustawa o spółdzielniach socjalnych zezwala na takie działanie, to jednostka sektora finansów publicznych może to zrobić. Oczywiście może to ograniczać konkurencję, jednak celem wprowadzenia tego przepisu było wspomaganie tego typu podmiotów i aktywizowanie członków należących do spółdzielni socjalnych. Należy zwrócić uwagę na 3 kwestie. Po pierwsze, może to tylko i **wyłącznie dotyczyć zamówień o wartości poniżej 30.000 euro**. W zamówieniach, do których stosuje się ustawę Pzp już takiego zastrzeżenia nie można zastosować. Po drugie, **informacja o takim zastrzeżeniu, musi znaleźć się we wniosku o uruchomienie procedury udzielenia zamówienia publicznego oraz w odpowiednich dokumentach postępowania o udzielenie zamówienia publicznego np. ogłoszeniu o zamówieniu oraz SIWZ lub zapytaniu ofertowym**.

Jeśli chodzi o wymagane dokumenty, to w przypadku tego zastrzeżenia zamawiający powinien zażądać potwierdzenia, że podmiot ubiegający się o dane zamówienie jest spółdzielnią socjalną. Dokumentem to potwierdzającym jest np. wypis z KRS.

ASPEKTY SPOŁECZNE

Aspekty społeczne to pojęcie szersze niż klauzule społeczne. Do aspektów społecznych zalicza się:

- **Przesłanki wykluczenia** wykonawców z postępowania o udzielenie zamówienia publicznego o charakterze społecznym:

Przesłanki obligatoryjne

Art. 24 ust. 1 pkt 13, 14 oraz 15

- Prawomocne skazanie za przestępstwa przeciwko prawom osób wykonujących pracę zarobkową (art. 218-221 Kodeksu karnego) oraz przestępstwo handlu ludźmi (art. 115 par. 22 oraz art. 189a Kodeksu karnego),
- Prawomocny wyrok sądu lub ostateczna decyzja administracyjna o zaleganiu z uiszczeniem podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, chyba że wykonawca dokonał płatności należnych podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne wraz z odsetkami lub grzywnami lub zawarł wiążące porozumienie w sprawie spłaty tych należności.

Przesłanki fakultatywne

Art. 24 ust. 5 pkt 5-6

Prawomocne skazanie za wykroczenie przeciwko prawom pracownika, jeżeli za jego popełnienie wymierzono karę aresztu, ograniczenia wolności lub karę grzywny nie niższą niż 3000 złotych.

- Wykroczenie zgodnie z Kodeksem wykroczeń to „czyn społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5000 złotych lub nagany”;
- Wykroczenia przeciwko prawom pracownika i odpowiedzialność za nie zostały uregulowane w art. 281-283 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy. Zalicza się do nich m.in. zatrudnianie pracowników na podstawie umowy cywilnoprawnej w warunkach, w których zgodnie z przepisem art. 22 § 1 Kodeksu pracy powinna być zawarta umowa o pracę, niewypłacanie w ustalonym terminie należnego wynagrodzenia czy nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy.

Art. 24 ust. 5 pkt 7

Ostateczna decyzja administracyjna o naruszeniu obowiązków wynikających z przepisów prawa pracy lub przepisów o zabezpieczeniu społecznym, jeżeli wymierzono tą decyzją karę pieniężną nie niższą niż 3000 złotych;

- Ostateczna decyzja administracyjna (art. 16 § 1 Kodeksu postępowania administracyjnego) oznacza decyzję, od której nie służy odwołanie w administracyjnym toku instancji lub wniosek o ponowne rozpatrzenie sprawy.
- W zakresie przepisów prawa pracy organami właściwymi do stwierdzenia naruszeń i nałożenia kary pieniężnej w drodze decyzji administracyjnej są organy Państwowej Inspekcji Pracy.
- W przypadku stwierdzenia naruszenia obowiązków wynikających z przepisów o zabezpieczeniu społecznym właściwym organem uprawnionym do wydania decyzji administracyjnej jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Podstawa wykluczenia będzie miała zastosowanie, jeśli wystąpią naruszenia obowiązków wynikających z przepisów o zabezpieczeniu społecznym, inne niż nieopłacanie składek na ubezpieczenia społeczne czy zdrowotne.

Art. 24 ust. 5 pkt 8

Naruszenie obowiązków dotyczących płatności podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne, co zamawiający jest w stanie wykazać za pomocą stosownych środków dowodowych, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 15, chyba że wykonawca dokonał płatności należnych podatków, opłat lub składek na ubezpieczenia społeczne lub zdrowotne wraz z odsetkami lub grzywnami lub zawarł wiążące porozumienie w sprawie spłaty tych należności.

Jako dowód można dopuścić wszystko, co może przyczynić się do wyjaśnienia sprawy, a nie jest sprzeczne z prawem. Tego rodzaju dowodem mogą być przykładowo stosowne dokumenty, informacje pochodzące z odpowiednich rejestrów, baz danych itp.

- **Opis przedmiotu zamówienia uwzględniający aspekty społeczne:** wymagania w zakresie dostępności dla osób niepełnosprawnych lub projektowanie dla wszystkich użytkowników, wymagania zatrudnienia na podstawie umowy o pracę, pozostałe wymagania związane z realizacją zamówienia w zakresie uwzględnienia aspektów społecznych m.in. integracji społecznej i zawodowej osób z grup marginalizowanych:

Przykładowe zapisy - OPZ

Przykładowe zapisy pozwalające na uwzględnienie potrzeb osób niepełnosprawnych w ramach opisu przedmiotu zamówienia na usługę zapewnienia sali konferencyjnej wraz z usługą cateringową

Wykonawca zobowiązany jest zapewnić:

Obiekt, w którym znajduje się sala konferencyjna: (...)

- dostosowany do potrzeb osób z dysfunkcjami narządu ruchu powodującymi konieczność korzystania z wózka lub innych urządzeń wspomagających ruch jak np. kule, w szczególności obiekt posiada dostępne windy oraz podjazdy do budynku umożliwiające korzystanie przez osoby niepełnosprawne bez konieczności pomocy osoby trzeciej, korytarze umożliwiające poruszanie się osób na wózkach inwalidzkich, pomieszczenia sanitarne dostępne dla osób z niepełnosprawnością, (osobne toalety dla mężczyzn, kobiet – znajdujące się w bezpośrednim sąsiedztwie sali konferencyjnej, toalety dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych),
- odpowiednie miejsca parkingowe dla osób niepełnosprawnych poruszających się samochodami oraz łatwy dojazd z parkingu do wejścia dla osób na wózku, jest łatwo osiągalny (blisko położony) dla osób poruszających się komunikacją publiczną,

Sala konferencyjna

(...)

- odpowiednie ustawienie krzeseł w sali konferencyjnej, seminaryjnej szkoleniowej w sposób zapewniający łatwe poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich (odpowiednia szerokość alejek) oraz podjechania wózkiem do ciągu krzeseł, tak aby uczestnicy mieli swobodę wyboru miejsca według swojego uznania.

Usługa cateringowa

(...)

Stoliki koktajlowe w ilości wystarczającej dla zgłoszonej ilości uczestników przedsięwzięcia edukacyjnego oraz na żądanie zamawiającego zgłoszone najpóźniej na 3 dni robocze przed terminem wydarzenia również stoliki umożliwiające spożycie posiłku osobom poruszającym się na wózkach inwalidzkich.

- **Oznakowania społeczne** w opisie przedmiotu zamówienia oraz kryteriach oceny ofert:

Bezpośrednie odwołanie się do określonego oznakowania

PRZYKŁAD

„Dodatkowe punkty zostaną przyznane za uwzględnienie w ofercie, na potrzeby świadczenia usługi cateringowej będącej przedmiotem zamówienia kawy, która została wyprodukowana w sposób zapewniający, że drobni producenci/teki lub pracownicy/ce plantacji otrzymali zapłatę umożliwiającą pokrycie kosztów produkcji i zapewnienie podstawowych potrzeb niezbędnych dla prowadzenia godnego życia. Dodatkowe punkty zostaną przyznane według następujących zasad: uwzględnienie w ofercie kawy spełniającej wymagania określone przez zamawiającego, - liczba punktów, brak uwzględnienia w ofercie kawy spełniającej wymagania określone przez zamawiającego - 0 pkt.

Sposób weryfikacji ww. kryterium przez Zamawiającego na etapie składania oferty:

Deklaracja/oświadczenie Wykonawcy potwierdzające, że na potrzeby świadczenia usługi będącej przedmiotem zamówienia wykorzystana zostanie kawa spełniająca wymagania zamawiającego.

Sposób weryfikacji ww. kryterium przez Zamawiającego na etapie po zawarciu umowy:

Wykonawca, na etapie realizacji zamówienia, na żądanie zamawiającego, jest zobowiązany do przedłożenia dowodów potwierdzających, że kawa wykorzystywana na potrzeby świadczenia usługi cateringowej będącej przedmiotem zamówienia spełnia wymagania określone w opisie pozacenowego kryterium oceny ofert. Dowód spełniania ww. wymagań mogą stanowić w szczególności certyfikaty kontroli pochodzenia kawy np. certyfikat Fairtrade lub inny, równoważny, certyfikat potwierdzający spełnianie wymagań określonych przez zamawiającego.

Na etapie realizacji umowy zamawiający jest uprawniony do przeprowadzenia kontroli w miejscu realizacji zamówienia weryfikującej czy kawa wykorzystywana do przyrządzania serwisu kawowego jest opatrzona etykietą Fairtrade lub inną równoważną etykietą. W tym celu wykonawca na żądanie pracownika zamawiającego przedstawi do wglądu i oceny produkty wykorzystywane do przygotowania serwisu kawowego.

W przypadku stwierdzenia przez pracownika zamawiającego braku wykorzystania do przyrządzania serwisu kawowego, kawy oznaczonej etykietą Fairtrade lub innym równoważnym certyfikatem, wykonawca zapłaci karę umowną w wysokości 10% wartości umowy.”

- **Pozacenowe kryteria oceny ofert** dotyczące aspektów społecznych:

PRZYKŁAD

Kryterium dotyczące aspektów społecznych – zatrudnienie na minimum ½ etatu osób niepełnosprawnych lub osób bezrobotnych w ramach realizacji zamówienia – max. 20 punktów

Przyznawanie ilości punktów ofertom będzie odbywać się wg poniższej zasady:

Zamawiający rozumie przez osobę niepełnosprawną – osobę spełniającą przesłanki statusu niepełnosprawności określone ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 2046). Zamawiający rozumie przez osobę bezrobotną - osobę spełniającą przesłanki statusu osoby bezrobotnej określone ustawą z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz.U. z 2016 r. poz. 640 ze zm.).

W przypadku kryterium „Aspekty społeczne – zatrudnienie osób niepełnosprawnych lub osób bezrobotnych w ramach realizacji zamówienia” wykonawca otrzyma 20 pkt w przypadku złożenia oświadczenia o zatrudnieniu przy wykonywaniu zamówienia co najmniej dwóch osób niepełnosprawnych na minimum ½ etatu lub bezrobotnych na minimum ½ etatu lub jednej niepełnosprawnej na minimum ½ etatu i jednej bezrobotnej na minimum ½ etatu.

Wykonawca otrzyma 10 pkt w przypadku złożenia oświadczenia o zatrudnieniu przy wykonywaniu zamówienia co najmniej jednej osoby niepełnosprawnej na minimum ½ etatu lub bezrobotnej na minimum ½ etatu

Wykonawca otrzyma 0 pkt w przypadku, gdy nie zadeklaruje zatrudnienia przy wykonywaniu zamówienia osób niepełnosprawnych lub bezrobotnych.

W przypadku, kiedy Wykonawca nie zaznaczy żadnego z kwadratów lub zaznaczy więcej niż jeden kwadrat w kryterium „Aspekty społeczne – zatrudnienie osób niepełnosprawnych lub bezrobotnych do wykonywania czynności w ramach realizacji zamówienia” na karcie ocen zawartej w Formularzu ofertowym (załącznik do SIWZ) – Zamawiający przyjmie, że Wykonawca przy wykonywaniu zamówienia nie zatrudni osób niepełnosprawnych/bezrobotnych a w kryterium „Aspekty społeczne - zatrudnienie osób niepełnosprawnych/bezrobotnych do wykonywania czynności w ramach realizacji zamówienia” otrzyma 0 pkt.

Zatrudnienie osoby niepełnosprawnej/bezrobotnej powinno trwać przez cały okres realizacji zamówienia. W przypadku wygaśnięcia lub rozwiązania stosunku pracy przed zakończeniem tego okresu, Wykonawca jest obowiązany do zatrudnienia na to miejsce innej osoby niepełnosprawnej/bezrobotnej.

Załącznik do SIWZ – Wzór formularza ofertowego

(...)

KARTA OCENY KRYTERIUM – „Zatrudnienie przez wykonawcę osób niepełnosprawnych lub bezrobotnych w trakcie realizacji przedmiotu zamówienia”.

Przystępując do postępowania o udzielenie zamówienia publicznego pn. „.....” oświadczam (oświadczamy), że:

- ☐ Zatrudnię przy wykonywaniu zamówienia co najmniej dwie osoby niepełnosprawne albo bezrobotne na minimum ½ etatu lub jedną niepełnosprawną na minimum ½ etatu i jedną bezrobotną na minimum ½ etatu
- ☐ Zatrudnię przy wykonywaniu zamówienia co najmniej jedną osobę niepełnosprawną lub bezrobotną na minimum ½ etatu
- ☐ Nie zatrudnię przy wykonaniu zamówienia na podstawie umowy o pracę żadnej osoby niepełnosprawnej lub bezrobotnej.

W przypadku, kiedy Wykonawca nie zaznaczy żadnego z kwadratów lub zaznaczy więcej niż jeden kwadrat w kryterium oceny „Aspekty społeczne – zatrudnienie osób niepełnosprawnych lub osób bezrobotnych w ramach realizacji zamówienia” – Zamawiający przyjmie, że Wykonawca przy wykonywaniu zamówienia nie zatrudni osób niepełnosprawnych lub bezrobotnych, a w kryterium oceny „Aspekty społeczne – zatrudnienie osób niepełnosprawnych lub osób bezrobotnych w ramach realizacji zamówienia” oferta Wykonawcy otrzyma 0 pkt.

PRZYKŁAD

**Pozacenowe kryterium oceny dotyczące podmiotu ekonomii społecznej
(w zamówieniach publicznych, których wartość nie przekracza 30 tys. euro,
a także w zamówieniach publicznych na usługi społeczne - zał. nr 1)**

Aspekt społeczny (A) – waga 10%

Podmiotom ekonomii społecznej* ubiegającym się o udzielenie przedmiotowego zamówienia przyznane zostanie dodatkowe 10 pkt.

*Podmiot ekonomii społecznej:

- a) Przedsiębiorstwo społeczne, w tym spółdzielnia socjalna, o której mowa w ustawie z dnia 27 kwietnia 2006 r. o spółdzielniach socjalnych (Dz. U. poz. 651, z późn. zm.);
- b) podmiot reintegracyjny, realizujący usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym:
 - i) CIS i KIS;
 - ii) ZAZ i WTZ, o których mowa w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2016 r. poz. 2046, z późn. zm.);
- c) organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r. poz. 1817, z późn. zm.), lub spółka non-profit, o której mowa w art. 3 ust. 3 pkt 4 tej ustawy, o ile udział sektora publicznego w tej spółce wynosi nie więcej niż 50%;
- d) spółdzielnia, której celem jest zatrudnienie tj. spółdzielnia pracy lub spółdzielnia inwalidów i niewidomych, działające w oparciu o ustawę z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze (Dz. U. z 2017 r. poz. 1560, z późn. zm.).

- Elementy społeczne przy **ocenie oferty pod kątem rażąco niskiej ceny**. W zakresie aspektów społecznych pytania zamawiającego i tym samym wyjaśnienia wykonawcy mogą dotyczyć:
 - kosztów pracy,
 - przestrzegania przepisów prawa pracy i przepisów o zabezpieczeniu społecznym, obowiązujących w miejscu, w którym realizowane jest zamówienie.

Jednocześnie w odniesieniu do kosztów pracy ustawodawca dodaje, iż ich wartość przyjęta do ustalenia ceny nie może być niższa od minimalnego wynagrodzenia za pracę ustalonego na podstawie art. 2 ust. 3–5 ustawy z dnia 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2017 r. poz. 847)⁹⁷. Ponadto od 1 września 2016 r. obowiązują zmiany wprowadzone do ustawy Prawo zamówień publicznych ustawą z dnia 22 lipca 2016 r. o zmianie ustawy o minimalnym wynagrodzeniu za pracę oraz niektórych innych ustaw w zakresie brania pod uwagę przy ocenie oferty pod kątem rażąco niskiej ceny także minimalnych stawek godzinowych.

PRZYDATNE PUBLIKACJE

Zrównoważone zamówienia publiczne. Aspekty społeczne i środowiskowe w procedurze udzielania zamówienia w świetle nowelizacji ustawy Prawo zamówień publicznych, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa, listopad 2017

Dobre praktyki w zakresie zrównoważonych zamówień publicznych, Urząd Zamówień Publicznych, Warszawa, listopad 2017

Chcesz stosować klauzule społeczne? Masz wątpliwości, pytania? Zgłoś się do nas!

Świętokrzyska Ekonomia Społeczna

Biuro projektu:

Urząd Marszałkowski Województwa Świętokrzyskiego – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej

Al. IX Wieków Kielc 3, 25-516 Kielce (III p.)

Załącznik Nr 1

Usługi społeczne- załącznik XVII do dyrektywy 2014/25/UE

Kod CPV	Opis
75200000-8; 75231200-6; 75231240-8; 79611000-0; 79622000-0 [Usługi w zakresie pozyskiwania pracowników świadczących pomoc domową]; 79624000-4 [Usługi w zakresie pozyskiwania personelu pielęgniarstwa] oraz 79625000-1 [Usługi w zakresie pozyskiwania personelu medycznego] od 85000000-9 do 85323000-9; 98133100-5, 98133000-4; 98200000-5 oraz 98500000-8 [Zatrudnianie pracowników do prowadzenia gospodarstwa domowego] oraz 98513000-2 do 98514000-9 [Usługi siły roboczej dla gospodarstw domowych; Usługi personelu agencji dla gospodarstw domowych; Usługi urzędnicze dla gospodarstw domowych; Usługi pracowników tymczasowych dla gospodarstw domowych; Usługi pracowników pomagających w prowadzeniu gospodarstwa domowego; oraz Usługi w gospodarstwie domowym]	Usługi zdrowotne, społeczne i pokrewne
85321000-5 oraz 85322000-2, 75000000-6 [Usługi administracji publicznej, obrony i zabezpieczenia socjalnego], 75121000-0, 75122000-7, 75124000-1; od 79995000-5 do 79995200-7; od 80000000-4 Usługi edukacyjne i szkoleniowe do 80660000-8; od 92000000-1 do 92700000-8 79950000-8 [Usługi w zakresie organizowania wystaw, targów i kongresów], 79951000-5 [Usługi w zakresie organizowania seminariów], 79952000-2 [Usługi w zakresie organizacji imprez], 79952100-3 [Usługi w zakresie organizacji imprez kulturalnych], 79953000-9 [Usługi w zakresie organizacji festiwali], 79954000-6 [Usługi w zakresie organizacji przyjęć], 79955000-3 [Usługi w zakresie organizacji pokazów mody], 79956000-0 [Usługi w zakresie organizacji targów i wystaw]	Administracyjne usługi społeczne, edukacyjne, w zakresie opieki zdrowotnej i usługi kulturalne
75300000-9	Usługi w zakresie obowiązkowego ubezpieczenia społecznego ⁽¹⁾
75310000-2, 75311000-9, 75312000-6, 75313000-3, 75313100-4, 75314000-0, 75320000-5, 75330000-8, 75340000-1 98000000-3, 98120000-0; 98132000-7; 98133110-8 oraz 98130000-3	Świadczenia społeczne Inne usługi komunalne, socjalne i osobiste, w tym usługi świadczone przez związki zawodowe, organizacje polityczne, stowarzyszenia młodzieżowe i inne usługi świadczone przez organizacje członkowskie
98131000-0	Usługi religijne
55100000-1 do 55410000-7; 55521000-8 do 55521200-0 [55521000-8 Usługi w zakresie dostarczania posiłków do prywatnych gospodarstw domowych, 55521100-9 Usługi rozwożenia posiłków, 55521200-0 Usługi dowożenia posiłków] 55510000-8 [Usługi bufetowe], 55511000-5 [Usługi bufetowe oraz usługi kawiarniane dla ograniczonej grupy klientów], 55512000-2 [Usługi prowadzenia	Usługi hotelowe i restauracyjne

bufetów], 55523100-3 [Usługi w zakresie posiłków szkolnych], 55520000-1 [Usługi dostarczania posiłków], 55522000-5 [Usługi dostarczania posiłków do przedsiębiorstw transportowych], 55523000-2 [Usługi zaprowiantowania innych przedsiębiorstw lub instytucji], 55524000-9 [Usługi dostarczania posiłków do szkół]	
79100000-5 do 79140000-7; 75231100-5	Usługi prawnicze, o ile nie są wyłączone na mocy art. 21 lit. c)
75100000-7 do 75120000-3; 75123000-4; 75125000-8 do 75131000-3	Inne usługi administracji publicznej i dla władz publicznych
75200000-8 do 75231000-4	Świadczenie usług na rzecz wspólnoty
75231210-9 do 75231230-5; 75240000-0 do 75252000-7; 794300000-7; 98113100-9	Usługi w zakresie więziennictwa, bezpieczeństwa publicznego i ratownictwa, o ile nie są wyłączone na mocy art. 21 lit. h)
79700000-1 do 79721000-4 [Usługi detektywistyczne i ochroniarskie; Usługi ochroniarskie; Usługi nadzoru przy użyciu alarmu; Usługi strażnicze; Usługi w zakresie nadzoru; Usługi systemu namierzania; Usługi w zakresie poszukiwania osób ukrywających się; Usługi patrolowe; Usługi w zakresie wydawania znaczków identyfikacyjnych; Usługi detektywistyczne; oraz Usługi agencji detektywistycznych] 79722000-1 [Usługi grafologiczne], 79723000-8 [Usługi analizy odpadów]	Usługi detektywistyczne i ochroniarskie
98900000-2 [Usługi świadczone przez zagraniczne organizacje i organy] oraz 98910000-5 [Usługi specjalne dla międzynarodowych organizacji i organów]	Usługi międzynarodowe
64000000-6 [Usługi pocztowe i telekomunikacyjne], 64100000-7 [Usługi pocztowe i kurierskie], 64110000-0 [Usługi pocztowe], 64111000-7 [Usługi pocztowe dotyczące gazet i czasopism], 64112000-4 [Usługi pocztowe dotyczące listów], 64113000-1 [Usługi pocztowe dotyczące paczek], 64114000-8 [Usługi okienka pocztowego], 64115000-5 [Wynajem skrzynek pocztowych], 64116000-2 [Usługi poste-restante], 64122000-7 [Wewnętrzne biurowe usługi pocztowe i kurierskie]	Usługi pocztowe
50116510-9 [Usługi w zakresie formowania opon], 71550000-8 [Usługi kowalskie]	Usługi różne

⁽¹⁾ Usługi te nie są objęte zakresem niniejszej dyrektywy, gdy są organizowane jako usługi o charakterze nieekonomicznym świadczone w interesie ogólnym. Państwa członkowskie mogą organizować świadczenie obowiązkowych usług społecznych lub innych usług jako usług świadczonych w interesie ogólnym lub usług o charakterze nieekonomicznym świadczonych w interesie ogólnym.